

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8559/2024-6-22>
УДК 631.15:338.439.02

Ніколюк Олена Володимирівна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1665-0361>

Бордун Тетяна Василівна

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри технології зерна і комбікормів,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9522-5090>

Шумілов Богдан Борисович

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2748-6249>

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто продовольчу безпеку як стратегічний пріоритет менеджменту аграрних підприємств у контексті сучасних викликів, зокрема глобальних економічних криз, змін клімату, військових конфліктів та нестабільності аграрних ринків. Визначено основні загрози продовольчій безпеці України, серед яких кліматичні ризики, геополітична напруженість, залежність від імпортованих ресурсів та нестабільність фінансової системи. Доведено, що ефективне управління аграрними підприємствами має відігравати ключову роль у мінімізації цих ризиків та забезпеченні стабільності агропродовольчого комплексу. Особливу увагу приділено розгляду стратегічних підходів до менеджменту аграрних підприємств, які сприяють підвищенню рівня продовольчої безпеки. Проаналізовано можливості впровадження інноваційних технологій, таких як точне землеробство, цифровізація управлінських процесів, використання великих даних та автоматизованих систем контролю якості продукції. Визначено, що застосування сучасних технологій сприяє підвищенню ефективності виробництва, зменшенню втрат урожаю та оптимізації витрат, що, своєю чергою, зміцнює стійкість аграрних підприємств до зовнішніх викликів. Окремо розглянуто питання диверсифікації виробництва та зменшення залежності від імпорту сільськогосподарської сировини, добрив, насіння та техніки. Підкреслено важливість розвитку внутрішнього виробництва для забезпечення сталого функціонування агропромислового комплексу. Зазначено, що диверсифікація видів сільськогосподарської продукції, зокрема розвиток органічного землеробства, є важливим елементом забезпечення довготривалої продовольчої безпеки. Також у статті розглянуто соціальні аспекти продовольчої безпеки, включно із забезпеченням доступу населення до якісних продуктів харчування, розвитком кооперативного руху та підвищенням рівня соціальної відповідальності аграрних підприємств. Підкреслено необхідність державної підтримки аграрного сектора через фінансування інновацій, розвиток інфраструктури та стимулювання інвестицій у виробництво екологічно чистої продукції.

Ключові слова: продовольча безпека, аграрне підприємство, менеджмент, стратегія, сталий розвиток.

Olena Nikoliuk, Tetiana Bordun, Bogdan Shumilov

Odesa National University of Technology

FOOD SECURITY AS A STRATEGIC PRIORITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES MANAGEMENT

The article examines food security as a strategic priority of agricultural enterprise management in the context of modern challenges, in particular global economic crises, climate change, military conflicts and instability of agricultural markets. The main threats to Ukraine's food security are identified, including climate risks, geopolitical tensions, dependence on imported resources and instability of the financial system. It is proven that effective management of agricultural enterprises should play a key role in minimizing

these risks and ensuring the stability of the agri-food complex. Particular attention is paid to considering strategic approaches to the management of agricultural enterprises that contribute to increasing the level of food security. The possibilities of implementing innovative technologies, such as precision agriculture, digitalization of management processes, use of big data and automated product quality control systems, are analyzed. It is determined that the use of modern technologies contributes to increasing production efficiency, reducing crop losses and optimizing costs, which, in turn, strengthens the resilience of agricultural enterprises to external challenges. The issue of diversification of production and reducing dependence on imports of agricultural raw materials, fertilizers, seeds and equipment is separately considered. The importance of developing domestic production to ensure the sustainable functioning of the agro-industrial complex is emphasized. It is noted that the diversification of agricultural products, in particular the development of organic farming, is an important element of ensuring long-term food security. The article also considers social aspects of food security, including ensuring access to high-quality food products for the population, the development of the cooperative movement and increasing the level of social responsibility of agricultural enterprises. The need for state support for the agricultural sector through financing innovations, infrastructure development and stimulating investments in the production of environmentally friendly products is emphasized.

Keywords: food security, agricultural enterprise, management, strategy, sustainable development.

Вступ. Продовольча безпека є одним із ключових факторів стабільного розвитку держави та її економічної незалежності. В умовах глобалізації та зростаючих викликів, пов'язаних із нестабільністю світових ринків, змінами клімату, військовими конфліктами та демографічними тенденціями, питання продовольчої безпеки набуває особливої актуальності. Глобальна продовольча криза, спричинена пандемією COVID-19, геополітичними конфліктами та порушенням логістичних ланцюгів постачання, продемонструвала необхідність переосмислення підходів до управління аграрним сектором, посилення внутрішньої продовольчої незалежності та створення стійких механізмів забезпечення населення якісними продуктами харчування [1].

Для України продовольча безпека є стратегічно важливим аспектом, оскільки країна традиційно є одним із провідних виробників і експортерів агропромислової продукції. Аграрний сектор відіграє значну роль у формуванні ВВП, наповненні державного бюджету та створенні робочих місць, особливо у сільській місцевості. Водночас низка факторів, таких як зниження родючості ґрунтів, висока залежність від імпортних добрив та насіння, економічна нестабільність, війна та кліматичні зміни, створюють серйозні загрози для сталого розвитку агропродовольчого комплексу [2]. Важливу роль у подоланні цих викликів відіграє ефективний менеджмент аграрних підприємств, який має бути орієнтований на впровадження інноваційних технологій, оптимізацію ресурсного забезпечення, диверсифікацію виробництва та розширення внутрішнього ринку споживання продукції.

Особливої уваги потребує стратегічне управління аграрними підприємствами, спрямоване на підвищення їхньої стійкості до зовнішніх викликів. У цьому контексті важливими є такі напрями: адаптація до кліматичних змін через розвиток сучасних агротехнологій, цифровізація

виробничих процесів, розвиток екологічно чистого виробництва, зниження залежності від зовнішніх постачальників ресурсів та підтримка соціальної відповідальності бізнесу [3]. Успішний розвиток аграрного сектора можливий лише за умови поєднання ефективних управлінських рішень, державної підтримки та активного впровадження сучасних технологій.

Матеріали та методи. Останні дослідження з питань продовольчої безпеки та управління аграрними підприємствами акцентують увагу на необхідності адаптації агросектору до сучасних викликів, таких як зміна клімату, нестабільність світових ринків та геополітичні ризики. У монографії під редакцією Шинкарук Л.В. [1] детально розглядаються світові тенденції продовольчої безпеки та можливості агропродовольчого комплексу України в умовах глобальної нестабільності. Автори наголошують на важливості диверсифікації агровиробництва та розвитку внутрішнього ринку, що сприяє зміцненню національної продовольчої незалежності. У навчальному посібнику Мазура К.В. і Кубая О.Г. [2] досліджуються сучасні методи менеджменту аграрних підприємств, зокрема стратегічне планування, інноваційні технології та оптимізація ресурсів. Вчені підкреслюють роль цифровізації та автоматизації процесів у підвищенні продуктивності сільськогосподарського виробництва. Актуальні проблеми продовольчої безпеки в Україні аналізуються у статті Томашука І.В. та Борболюка Є.А. [3]. Дослідники вказують на зростаючі ризики, пов'язані із залежністю від імпорту критично важливих ресурсів, і пропонують шляхи підвищення продовольчої стійкості через розвиток локальних агропромислових кластерів. Гмиря В.П. [4] розглядає продовольчу безпеку як ключовий чинник економічної стабільності держави, наголошуючи на необхідності державного регулювання аграрного ринку та підтримки дрібних і середніх фермерських господарств. Соціальний аспект

продовольчої безпеки досліджує Сеперович Н. [5], підкреслюючи проблему продовольчої нерівності та важливість програм соціального захисту населення. Курило Ю.А. [6] аналізує механізми формування та реалізації стратегій ситуаційного менеджменту в аграрному секторі, що є критично важливими для підвищення адаптивності підприємств до кризових умов. Таким чином, останні наукові праці вказують на необхідність комплексного підходу до забезпечення продовольчої безпеки, що включає інноваційний розвиток агропідприємств, ефективний менеджмент, підтримку соціальних ініціатив та державну політику, спрямовану на зміцнення аграрного сектора.

Метою статті є аналіз ролі продовольчої безпеки як стратегічного пріоритету менеджменту аграрних підприємств, визначення основних загроз та викликів, які стоять перед агропромисловим комплексом, а також обґрунтування управлінських стратегій, спрямованих на забезпечення продовольчої стабільності країни.

Результати. Продовольча безпека є основним фактором стабільного розвитку будь-якої держави, оскільки вона безпосередньо впливає на рівень життя населення, економічну стабільність та соціальну безпеку. Відповідно до визначення ФАО (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН), продовольча безпека означає такий стан, коли всі люди в будь-який час мають фізичний, соціальний та економічний доступ до достатньої кількості безпечної та поживної їжі для забезпечення активного та здорового життя [1]. В українських реаліях продовольча безпека є не лише питанням соціального добробуту, а й стратегічним викликом для аграрного сектору та національної економіки загалом. Вона залежить від багатьох факторів, включаючи ефективність

менеджменту аграрних підприємств, політику державної підтримки сільського господарства, стан аграрної інфраструктури та інтеграцію країни у світові продовольчі ринки [2].

Менеджмент аграрних підприємств відіграє ключову роль у зміцненні продовольчої безпеки, оскільки саме на рівні підприємств ухвалюються рішення щодо технологічних, економічних та організаційних аспектів виробництва. Ефективне управління аграрними підприємствами повинно бути спрямоване на забезпечення стабільного виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення її якості, мінімізацію втрат та створення оптимальних умов для її реалізації. Одним із важливих аспектів є диверсифікація виробництва, що дає змогу зменшити залежність від коливань ринкової кон'юнктури та кліматичних ризиків [3].

У таблиці 1 систематизовано основні проблеми та можливості менеджменту аграрних підприємств у контексті забезпечення продовольчої безпеки, демонструючи взаємозв'язок між викликами та шляхами їх подолання.

На сучасному етапі розвитку аграрного сектору України можна виділити декілька ключових загроз продовольчій безпеці, які суттєво впливають на можливості забезпечення стабільного виробництва та постачання продовольства:

1. Кліматичні зміни та екологічні фактори. Спостерігається зростання частоти посух, злив, градобоїв, що негативно впливає на врожайність основних сільськогосподарських культур. Деградація ґрунтів через надмірне використання мінеральних добрив, недостатнє внесення органічних речовин та ерозійні процеси також знижують потенціал сільськогосподарських угідь [4].

2. Геополітична нестабільність та військові дії. Через бойові дії на території України значні площі

Таблиця 1

Основні аспекти забезпечення продовольчої безпеки через ефективний менеджмент аграрних підприємств

Аспект	Основні виклики	Шляхи вирішення
Диверсифікація виробництва	Монокультурне господарство, ризики неврожайності	Вирощування нових культур, розвиток органічного землеробства
Технологічні інновації	Низький рівень автоматизації, застарілі методи ведення господарства	Впровадження точного землеробства, Big Data, штучного інтелекту
Рациональне використання ресурсів	Виснаження ґрунтів, нестача води	Оптимізація сівозмін, крапельне зрошення, екологічні технології
Логістика та інфраструктура	Втрати продукції при зберіганні, нестабільність поставок	Будівництво сучасних елеваторів, складських приміщень, розвиток транспортної інфраструктури
Соціальні аспекти	Низька купівельна спроможність населення, продовольча нерівність	Державні програми підтримки, субсидування місцевих виробників, розвиток кооперативів
Фінансування та інвестиції	Обмежений доступ до кредитних ресурсів, висока вартість фінансування	Державні гранти, пільгове кредитування, залучення інвесторів

Джерело: систематизовано авторами

сільськогосподарських земель стали непридатними для використання. Знищення інфраструктури, мінування полів та порушення логістичних ланцюгів серйозно ускладнюють аграрну діяльність і призводять до втрати врожаю та експорту продукції [1].

3. Економічна нестабільність та залежність від імпортних ресурсів. Українські аграрні підприємства залежать від імпорту насіння, мінеральних добрив, пального та сільськогосподарської техніки, що робить їх вразливими до глобальних економічних криз та валютних коливань. Крім того, висока інфляція та обмежений доступ до кредитних ресурсів ускладнюють інвестування у розвиток підприємств [5].

Зміна споживчих трендів та зростання рівня бідності. Зниження купівельної спроможності населення впливає на попит на якісні продукти харчування. Багато домогосподарств змушені обирати дешевші, менш поживні продукти, що впливає на рівень продовольчої безпеки в соціальному вимірі [5].

З урахуванням зазначених загроз управління аграрними підприємствами повинно бути спрямоване на зміцнення стійкості до кризових явищ та створення ефективної системи продовольчого забезпечення. Основними стратегічними напрямками аграрного менеджменту у сфері продовольчої безпеки є:

1. Застосування інноваційних технологій. Використання цифрових технологій у землеробстві (GPS-навігація, дрони, датчики вологості ґрунту) дає змогу підвищити ефективність виробництва та зменшити втрати врожаю. Використання штучного інтелекту для прогнозування врожайності та оптимізації агротехнологій дозволяє підвищити ефективність господарювання [6].

2. Розвиток імпортозаміщення та диверсифікація постачальників. Важливим кроком є зменшення залежності від імпортних насіння, добрив та пального, що забезпечить аграрним підприємствам більшу незалежність у разі глобальних криз або геополітичних конфліктів [2].

3. Оптимізація логістики та ринків збуту. Створення ефективної логістичної інфраструктури дозволить зменшити втрати продукції при транспортуванні та покращити забезпечення внутрішнього ринку продовольством. Розвиток експорту, зокрема через альтернативні шляхи (морські порти, залізничні термінали), є важливим напрямом для підтримки стабільності аграрного сектору [1].

4. Розширення локального виробництва та підтримка малих фермерських господарств. Підтримка малих та середніх фермерських господарств сприятиме диверсифікації виробництва, підвищенню зайнятості населення в сільській місцевості та розвитку регіональної продовольчої безпеки [4].

5. Стратегічне планування та державна підтримка. Забезпечення стабільності аграрного сектору неможливе без ефективної державної політики, яка включає дотації, пільгове кредитування та підтримку страхування врожаю [3].

Таким чином, продовольча безпека повинна стати стратегічним орієнтиром для менеджменту аграрних підприємств, оскільки вона впливає не лише на стабільність галузі, але й на соціальну та економічну безпеку країни. Впровадження сучасних методів управління, розвиток інноваційних технологій, диверсифікація виробництва та зменшення залежності від зовнішніх ринків є ключовими факторами забезпечення стійкості аграрного сектору. У сучасних умовах ефективний менеджмент аграрних підприємств має бути орієнтований на формування сталих продовольчих систем, що здатні адаптуватися до нових викликів і забезпечувати продовольчу безпеку країни в довгостроковій перспективі.

Забезпечення продовольчої безпеки є багатокomпонентним завданням, що вимагає комплексного підходу до управління аграрними підприємствами. Для ефективного функціонування агропромислового комплексу необхідно впроваджувати сучасні менеджментові стратегії, орієнтовані на підвищення ефективності виробництва, оптимізацію використання ресурсів, зниження залежності від імпортних складових та впровадження інноваційних технологій. Менеджмент аграрних підприємств повинен враховувати як внутрішні фактори розвитку галузі, так і глобальні тренди, зокрема кліматичні зміни, нестабільність світових ринків та зростаючий попит на екологічно чисту продукцію [2].

Одним із ключових підходів до забезпечення продовольчої безпеки є диверсифікація виробництва. Це передбачає розширення спектра вирощуваних культур та тваринницької продукції, що дозволяє зменшити ризики, пов'язані з неврожаєм окремих сільськогосподарських культур чи змінами ринкової кон'юнктури. Зокрема, розвиток органічного землеробства та збільшення виробництва продукції з високою доданою вартістю сприятиме зниженню залежності українських аграрних підприємств від експорту сировини та підвищенню їх конкурентоспроможності [4].

Іншою важливою стратегією є впровадження інноваційних технологій, таких як точне землеробство, автоматизація виробничих процесів, використання великих даних (Big Data) та штучного інтелекту в управлінні агропідприємствами. Завдяки застосуванню систем моніторингу стану ґрунтів, прогнозування врожайності та оптимізації внесення добрив можна значно підвищити ефективність агровиробництва та зменшити втрати продукції. Крім того, цифровізація управлінських процесів, зокрема впровадження ERP-систем для

контролю за логістикою, фінансами та кадровим потенціалом, дозволяє покращити адаптивність аграрних підприємств до ринкових змін [6].

Особливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки відіграє раціональне управління ресурсами. У зв'язку з поступовим виснаженням ґрунтів та зростанням дефіциту водних ресурсів, агропідприємства мають застосовувати стратегії сталого розвитку, що включають оптимізацію сівозмін, використання крапельного зрошення, переробку відходів аграрного виробництва та скорочення викидів парникових газів. Такі підходи не лише сприяють збереженню природних ресурсів, але й підвищують довгострокову продуктивність сільськогосподарських угідь [1].

Важливою складовою стратегії продовольчої безпеки є розвиток логістичних мереж та інфраструктури зберігання. Створення сучасних елеваторів, холодильних комплексів та логістичних хабів дозволяє зменшити втрати продукції під час зберігання і транспортування, що особливо актуально для плодоовочевої продукції та молочних товарів. Крім того, розширення можливостей внутрішнього перероблення агропродукції сприяє зростанню доданої вартості та підвищенню рівня самозабезпеченості країни основними продуктами харчування [3].

Не менш важливим аспектом є розвиток соціально відповідального бізнесу та кооперативного руху. Створення фермерських кооперативів та кластерних об'єднань дає змогу дрібним та середнім виробникам об'єднувати зусилля для підвищення ефективності збуту, доступу до нових ринків та впровадження сучасних технологій. Також важливою є підтримка локального виробництва через державні програми закупівлі продукції для шкільних їдалень, лікарень та інших соціальних установ [5].

Отже, ефективне забезпечення продовольчої безпеки вимагає стратегічного управління аграрними підприємствами, що включає диверсифікацію виробництва, впровадження інноваційних технологій, раціональне використання ресурсів, розвиток логістичної інфраструктури та підтримку кооперативного руху. В умовах сучасних викликів реалізація цих стратегій сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору, зміцненню економічної стабільності та забезпеченню населення якісними та доступними продуктами харчування.

Продовольча безпека є не лише економічною та стратегічною категорією, а й має виражений соціальний вимір, оскільки безпосередньо впливає на рівень життя населення, доступність якісного харчування, соціальну стабільність і добробут громад. Соціальні аспекти продовольчої безпеки включають доступність продуктів харчування для всіх верств населення, боротьбу з продовольчою

нерівністю, розвиток сільських територій, забезпечення зайнятості в аграрному секторі та формування культури споживання якісних і екологічно безпечних продуктів [5].

Однією з ключових проблем продовольчої безпеки в соціальному вимірі є нерівномірний доступ до продуктів харчування. Незважаючи на високий рівень виробництва агропродовольчої продукції, значна частина населення України стикається з проблемою низької купівельної спроможності, що обмежує можливість споживання якісного та збалансованого харчування. Ця проблема особливо актуальна для вразливих категорій населення, таких як пенсіонери, малозабезпечені родини, люди з інвалідністю та внутрішньо переміщені особи. У цьому контексті важливу роль відіграють державні програми соціальної підтримки, зокрема система субсидій, адресна допомога та програми безкоштовного або пільгового харчування для дітей у школах і дошкільних закладах [4].

Ще одним важливим соціальним аспектом продовольчої безпеки є розвиток сільських територій. Сільська місцевість в Україні традиційно залишається осередком аграрного виробництва, проте низький рівень інфраструктури, скорочення робочих місць унаслідок автоматизації, недостатній рівень соціального забезпечення та міграція молоді до міст створюють серйозні виклики. Для забезпечення стабільності продовольчого виробництва необхідно розвивати сільську інфраструктуру, створювати сучасні підприємства з перероблення сільськогосподарської продукції, покращувати доступ до освіти та медицини, а також підтримувати молодих фермерів через доступне кредитування та грантові програми [3].

Окрему роль у соціальному аспекті продовольчої безпеки відіграє зайнятість населення в аграрному секторі. Сільське господарство є однією з основних сфер працевлаштування в Україні, особливо для населення сільських регіонів. Проте через технологічний прогрес, автоматизацію та роботизацію аграрного виробництва відбувається скорочення робочих місць, що може призводити до зростання рівня безробіття в регіонах, залежних від аграрного сектору. Для запобігання цій проблемі необхідно розширювати спектр зайнятості, зокрема за рахунок розвитку малих і середніх аграрних підприємств, фермерських кооперативів, органічного землеробства та виробництва продукції з високою доданою вартістю [6].

Важливим аспектом продовольчої безпеки є також формування культури споживання якісної їжі та пропагування здорового харчування. Незбалансоване споживання, надмірне вживання продуктів із високим вмістом цукру, солі та консервантів, низький рівень обізнаності населення щодо харчової безпеки спричиняють негативні

наслідки для здоров'я нації. У зв'язку з цим важливо реалізовувати інформаційно-просвітницькі кампанії щодо здорового харчування, маркування екологічно чистої продукції та підтримку виробників органічних продуктів [5].

Соціальна відповідальність аграрного бізнесу також є невід'ємною складовою продовольчої безпеки. Великі аграрні підприємства повинні брати активну участь у розбудові місцевих громад, інвестувати в соціальну інфраструктуру, підтримувати розвиток місцевого бізнесу та забезпечувати гідні умови праці для працівників. Створення партнерських програм між агропромисловими компаніями, місцевими органами влади та освітніми установами сприятиме розвитку аграрної освіти, підготовці кваліфікованих кадрів і формуванню інноваційного підходу до ведення сільського господарства [2].

Отже, соціальні аспекти продовольчої безпеки охоплюють широкий спектр питань, починаючи від доступності продуктів харчування для всіх верств населення і закінчуючи розвитком сільських територій, зайнятістю в аграрному секторі та формуванням культури здорового харчування. Для забезпечення соціально орієнтованої продовольчої безпеки необхідно комплексно розвивати аграрний сектор, підтримувати локальне виробництво, розширювати програми соціального забезпечення та стимулювати відповідальне ставлення бізнесу до суспільних потреб. Це дозволить не лише гарантувати стабільне продовольче забезпечення, але й сприятиме підвищенню рівня життя населення та соціальній стабільності країни.

Висновки. Продовольча безпека є стратегічним пріоритетом менеджменту аграрних підприємств, оскільки її рівень безпосередньо впливає на економічну стабільність країни, соціальне благополуччя населення та стійкість аграрного сектору до зовнішніх і внутрішніх викликів. У сучасних умовах глобальної нестабільності, кліматичних змін, геополітичних конфліктів та зростаючого попиту на якісні продукти харчування управління продовольчою безпекою потребує системного підходу та впровадження новітніх управлінських стратегій. Одним із ключових напрямів забезпечення продовольчої безпеки є диверсифікація аграрного виробництва. Урізноманітнення вирощуваних культур, розвиток тваринництва та збільшення виробництва продукції з високою доданою вартістю дозволяє мінімізувати ризики,

пов'язані з коливанням цін на світових ринках, нестабільністю врожайності окремих культур та залежністю від зовнішніх ринків збуту. Додатково диверсифікація сприяє підвищенню продовольчої незалежності країни та формуванню стійкої моделі розвитку агропродовольчого комплексу. Впровадження інноваційних технологій, зокрема точного землеробства, автоматизації процесів, цифрових платформ моніторингу врожайності та застосування штучного інтелекту для прогнозування аграрного виробництва, є одним із найефективніших шляхів підвищення продуктивності та оптимізації витрат у сільському господарстві. Використання таких технологій дозволяє значно зменшити втрати продукції, покращити контроль якості та зменшити негативний вплив на довкілля. Окремо слід наголосити на важливості розвитку внутрішньої інфраструктури та логістики, які забезпечують ефективний розподіл та зберігання продовольства. Інвестування у створення сучасних елеваторних комплексів, холодильних складів, транспортної логістики та цифрових платформ для обліку та розподілу продукції сприяє мінімізації втрат, покращенню доступності продуктів харчування та зменшенню сезонних цінових коливань.

Соціальні аспекти продовольчої безпеки також відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку країни. Гарантування доступності якісних продуктів для всіх верств населення, підтримка локального виробництва, створення нових робочих місць у сільській місцевості та формування культури здорового харчування є необхідними умовами для досягнення продовольчої стабільності. Державні програми соціального забезпечення, спрямовані на підтримку малозабезпечених громадян, розвиток фермерських кооперативів та стимулювання місцевого виробництва, можуть значно покращити ситуацію у сфері продовольчої безпеки. Таким чином, ефективне управління аграрними підприємствами у контексті продовольчої безпеки потребує комплексного підходу, який включає технологічну модернізацію, раціональне використання ресурсів, розвиток логістики та соціальну відповідальність бізнесу. В умовах глобальних викликів лише узгоджена стратегія державної політики та ефективні управлінські рішення в аграрному секторі дозволять забезпечити стабільне виробництво, доступність продовольства та стійкий розвиток національної економіки.

Література:

1. Шинкарук Л.В. (ред.). Продовольча безпека: світові тенденції та можливості агропродовольчого комплексу України: Монографія. Київ : НУБіП України, 2022. 306 с.
2. Мазур К.В., Кубай О.Г. Менеджмент аграрного підприємства: Навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2018. 520 с.
3. Томашук І.В., Борболук Є.А. Значення аграрного сектора економіки у забезпеченні продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. С. 101–108.

4. Гмиря В.П. Продовольча безпека як головний вектор розвитку економіки країни. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. Вип. 6 (140). С. 8–14.
5. Сеперович Н. Соціальний аспект продовольчої безпеки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2023. Вип. 1. С. 45–52.
6. Курило Ю.А. Удосконалення формування та реалізації стратегії ситуаційного менеджменту на рівнях управління аграрного підприємства. *Агросвіт*. 2024. № 15. С. 80–85.

References:

1. Shynkaruk L.V. (red.) (2022). *Prodovolcha bezpeka: svitovi tendentsii ta mozhlyvosti ahroprodovolchoho kompleksu Ukrainy: monohrafiia* [Food security: global trends and opportunities for Ukraine's agro-food complex: monograph]. Kyiv : NUBiP Ukrainy, 306 p.
2. Mazur K.V., Kubai O.H. (2018). *Menedzhment ahrarnoho pidpryiemstva: navch. posibnyk* [Agricultural enterprise management: textbook]. Kyiv : KNEU, 520 p.
3. Tomashuk I.V., Borboliuk Ye.A. (2023). *Znachennia ahrarnoho sektora ekonomiky u zabezpechenni prodovolchoi bezpeky Ukrainy* [The importance of the agricultural sector of the economy in ensuring Ukraine's food security]. *Ekonomika ta suspilstvo*. № 58. P. 101–108.
4. Hmyria V.P. (2019). *Prodovolcha bezpeka yak holovnyi vektor rozvytku ekonomiky krainy* [Food security as the main vector of the country's economic development]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. № 6 (140). P. 8–14.
5. Seperovych N. (2023). *Sotsialnyi aspekt prodovolchoi bezpeky* [Social Aspect of food security]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. № 1. P. 45–52.
6. Kurylo Yu.A. (2024). *Udoskonalennia formuvannia ta realizatsii stratehii sytuatsiinoho menedzhmentu na rivniakh upravlinnia ahrarnoho pidpryiemstva* [Improving the formation and implementation of a situational management strategy at the management levels of an agricultural enterprise]. *Ahrosvit*. № 15. P. 80–85.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2024 р.